

Justyna Karaźniewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0003-2276-6640

justyna.karazniewicz@uwm.edu.pl

Przeszukanie osoby i tzw. czynności podobne do przeszukania jako uprawnienia funkcjonariuszy Policji

Wprowadzenie

W polskim porządku prawnym, obok przeszukania osoby, istnieją także tzw. czynności podobne/zbliżone do przeszukania. Najważniejszą z nich jest kontrola osobista, funkcjonująca w prawie policyjnym od blisko 40 lat¹. Jest ona zaliczana do czynności administracyjno-porządkowych² i z praktycznego punktu widzenia traktowana jest jako uprawnienie stanowiące nieodzowny element codziennej służby policjanta³, towarzyszący realizacji wielu czynności o różnym charakterze prawnym⁴. Z prawnego punktu widzenia budzi jednak pewne wątpliwości, wynikające w dużej mierze z faktu niedostatecznie precyzyjnej regulacji tej instytucji. Kontrola osobista była także przedmiotem zainteresowania Trybunału Konstytucyjnego (dalej: TK), który w grudniu

¹ Szeroko o pierwszych regulacjach: A. Taracha, „Kontrola osobista i przeglądanie zawartości bagażu” (art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji) a ochrona konstytucyjnych praw człowieka, „Pracow w Działaniu” – Sprawy karne 2020, nr 41, s. 64–69.

² Por. np. Z. Gądzik, [w:] Ł. Czebotar, Z. Gądzik, A. Łyżwa, A. Michalek, A. Świerczewska-Gąsiorowska, M. Tokarski, *Ustawa o Policji. Komentarz*, Warszawa 2015, LEX/el; A. Opalska-Kasprzak, *Przeszukanie. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, Warszawa 2018, s. 72, A. Kamińska-Nawrot, *Przeszukanie osoby i kontrola osobista – o zmianach wynikających z wykonania wyroku TK*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 44, s. 206; J. Karaźniewicz, [w:] *Ustawa o Policji. Komentarz*, (red.) K. Chałubińska-Jentkiewicz, J. Kurek, Warszawa 2020, Legalis.

³ Można spotkać nawet określenie, że jest to „jedno z najlepszych uprawnień policyjnych w Polsce” – P. Czyżyk, M. Karczmarczyk, J. Kosiński, *Zatrzymanie rzeczy, przeszukanie, sprawdzenie osoby, kontrola osobista – taktyka realizacji. Wybrane zagadnienia*, Szczytno 2013, s. 39.

⁴ Jest to uprawnienie także funkcjonariuszy innych służb (np. Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego). Z uwagi na specyfikę zadań realizowanych przez każdą z nich, analizy zawarte w niniejszym artykule odnoszą się do kontroli podejmowanej przez Policję.

2017 roku⁵ stwierdził niekonstytucyjność przepisów w tym zakresie, z uwagi na brak określenia zasad i trybu dokonywania tej czynności w przepisach rangi ustawowej. Nowelizacja ustawy o Policji⁶ wynikająca z tego wyroku TK doprowadziła do odrębnego uregulowania trzech uprawnień o zbliżonym do siebie celu i istocie – przeszukania osoby, kontroli osobistej i sprawdzenia przewencyjnego. W związku z tym konieczna jest analiza nowych regulacji zmierzająca do wskazania różnic i podobieństw tych czynności, która pozwoli na ocenę, czy wprowadzone rozwiązania prawne pozwalają na wyraźne ustalenie charakteru prawnego każdej z czynności i ustalenie wyraźnych granic pomiędzy nimi.

Kontrola osobista przed zmianami ustawy o Policji

Jako czynność pozaprocesowa, kontrola osobista została słusznie uregulowana poza kodeksem postępowania karnego w ustawie o Policji⁷, której zapisy stanowiły jednak jedynie podstawę prawną jej dokonywania, określając ogólnie jej przesłanki. Art. 15 ust. 1 pkt 5 u.o.P. przewidywał, że policjanci, realizując ustawowo nałożone na nich zadania, mają prawo m.in. do dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunku w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego. Przesłanką materialną, przesądzającą o dopuszczalności takiej czynności, było istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary. Z ustawy nie wynikał natomiast zakres tej czynności i tryb jej przeprowadzenia. Kwestie te określone zostały w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów⁸. Z jego przepisów wynikało, że kontrola osobista polega na sprawdzeniu zawartości odzieży osoby kontrolowanej i przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, jednak bez odsłonięcia przykrytej odzieżą powierzchni ciała i jest połączona ze sprawdzeniem zawartości podręcznego bagażu oraz innych przedmiotów, które posiada przy sobie osoba kontrolowana. Cel takiej czynności można było wyinterpretować z zapisu § 14 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, który przewidywał, że funkcjonariusz zobowiązany był do odebrania osobie posiadanej broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia albo przedmiotów mogących stanowić dowody w postępowaniu lub podlegających przepadkowi.

⁵ Wyrok TK z 14 grudnia 2017 r., sygn. K 17/14, Dz.U. z 2017 r. poz. 2405.

⁶ Ustawa z 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r., poz. 2399.

⁷ Ustawa z 6 kwietnia 1990 r., t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 360 z późn. zm. (dalej: u.o.P.).

⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z 29 września 2015 r., Dz.U. z 2015 r., poz. 1565.

Z uwagi na niewątpliwe wkroczenie w prawa i wolności jednostki, przewidziano także pewne gwarancje chroniące ją przed nadmierną i nieuzasadnioną ingerencją poprzez kontrolę osobistą. Poza wspomnianym wyłączeniem możliwości odsłonięcia przykrytych odzieżą części ciała, wskazać należy nakaz przeprowadzenia czynności przez funkcjonariusza tej samej płci i w miejscu niedostępnym dla osób postronnych (z wyjątkiem konieczności niezwłocznego przeprowadzenia kontroli), możliwość udziału w kontroli tzw. świadków przybranych (osoby przybranej przez prowadzącego czynność i osoby wskazanej przez tego, u kogo dokonuje się kontroli osobistej, w tym wypadku jednak tylko wówczas, gdy według funkcjonariusza nie uniemożliwi to kontroli osobistej albo nie utrudni jej w istotny sposób). Pewną gwarancją było też prawo żądania sporządzenia protokołu, jednak nie zabezpieczone wyraźnym obowiązkiem pouczenia osoby kontrolowanej o prawie zgłoszenia takiego żądania. W pozostałych wypadkach czynność była dokumentowana w notatniku służbowym policjanta albo w sporządzonej przez niego notatce służbowej. Jak wszystkie czynności wykonywane przez funkcjonariuszy, także i kontrola osobista powinna być dokonywana w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której została podjęta (art. 15 ust. 6 u.o.P.). Kontrola tej czynności była natomiast ograniczona tylko do sytuacji złożenia do prokuratora zażalenia przez osobę poddaną tej czynności, które mogło obejmować jedynie sposób przeprowadzenia czynności (art. 15 ust. 7 u.o.P. oraz § 2 ust. 4 rozporządzenia).

Z praktycznego punktu widzenia taka regulacja dawała prawo przeprowadzenia czynności bardzo zbliżonych do przeszukania osoby, znacznie upraszczając procedurę jej stosowania, zdejmując z funkcjonariuszy Policji obowiązek uzyskania uprzedniego postanowienia prokuratora, konieczność sporządzenia protokołu kontroli, a także wyłączając sądową kontrolę tej czynności. Wszystkie różnice pomiędzy przeszukaniem osoby a kontrolą osobistą bez wątpienia świadczyły o znacznym uproszczeniu i ułatwieniu wykonywania czynności pozaprocesowych, ingerujących w prawo do nietykalności i prywatności. Podstawowym i wydaje się jedynym uzasadnieniem istnienia kontroli osobistej w takim, bardzo zbliżonym do przeszukania kształcie, był ograniczony zakres kontroli, która w swym założeniu miała charakter powierzchowny, w mniejszym stopniu ingerujący w dobra osobiste jednostki. W każdym opracowaniu dydaktycznym dotyczącym tej czynności, a także w trakcie kursów i szkoleń skierowanych do funkcjonariuszy Policji koncentrowano się na podkreśleniu, że kontrola osobista tym różni się od przeszukania, że jest czynnością administracyjno-porządkową, a nie procesową, w związku z czym nie wymaga tak daleko idących gwarancji dla osoby jej poddawanej⁹. Z drugiej strony nie ana-

⁹ Por. np. A. Bajerski, *Legitymowanie, kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagażu, sprawdzenie ładunku*, Piła 2007; G. Babieracki, *Kontrola osobista*, Słupsk 2010; D. Cyma-Końska, R. Wójcik, *Kontrola osobista a przeszukanie osoby*, Legionowo 2015.

lizowano praktycznych problemów związanych z mało precyzyjnym sformułowaniem ograniczającym czynności do sprawdzenia odzieży i przedmiotów znajdujących się na ciele bez odsłonięcia przykrytej odzieżą powierzchni ciała¹⁰, a opisywane techniki przeprowadzania tej czynności niczym nie odbiegały od wytycznych dotyczących przeprowadzenia czynności przeszukania osoby. Nie odnoszono się w nich do wyraźnej sprzeczności pomiędzy charakterem prawnym przypisywanym kontroli osobistej (czynność administracyjno-porządkowa) a jej przesłankami, w sposób oczywisty nawiązującymi do przesłanek procesowej czynności przeszukania. Zupełnie pomijano fakt, że oprócz kontroli osobistej, przepisy dotyczące uprawnień Policji¹¹ przewidywały również inne czynności podobne do przeszukania, także polegające na kontrolowaniu osoby, jej odzieży, posiadanych przedmiotów. Były one różnie nazywane, najczęściej jako „sprawdzenie”, choć używane konstrukcje zdaniowe świadczyły o tym, że normodawca nie zawsze widział różnicę (albo potrzebę jej istnienia) pomiędzy różnymi, podobnymi czynnościami. Na przykład przepisy określające warunki przebywania osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych (dalej: PDOZ) przewidywały obowiązek poddania osoby przyjmowanej do pomieszczenia „sprawdzeniu w czasie kontroli osobistej”¹². Z kolei tzw. instrukcja dochodzeniowo-śledcza¹³ wprowadzała katalog czynności „niebędących przeszukaniem w znaczeniu czynności procesowych”, zaliczając do niego: „kontrolę osobistą”, „obejrzenie osoby” (szczególnie podczas pościgu za sprawcą), „sprawdzenie osoby” zatrzymanej oraz „przeszukanie osoby” wynikające z regulaminu służby w PDOZ.

¹⁰ Na problemy te zwracano uwagę w doktrynie. Por. J. Karaźniewicz, *Przeszukanie i czynności zbliżone do przeszukania w teorii i praktyce organów ścigania*, [w:] *Węzłowe problemy procesu karnego*, (red.) P. Hofmański, Warszawa 2010, s. 285–286.

¹¹ §8 rozporządzenia Rady Ministrów z 26 lipca 2005 r. w sprawie wykonywania niektórych uprawnień policjantów (sprawdzenie osoby zatrzymywanej), §9 zarządzenia nr 360 Komendanta Głównego Policji z 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń, Dz. Urz. KGP Nr 6, poz. 29 (sprawdzenie osoby konwojowanej); §7 regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia – załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 13 października 2008 r., Dz.U. z 2008 r., Nr 192, poz. 1187 (sprawdzenie osoby przyjmowanej do PDOZ).

¹² § 4 ust. 3 uprzednio obowiązującego regulaminu pobytu osób umieszczonych w PDOZ – załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 21 marca 2003 r., Dz.U. z 2003 r., Nr 61, poz. 547. Późniejszy regulamin (z 2008 r.) posługiwał się już tylko określeniem „sprawdzenia”.

¹³ Zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z 23 grudnia 2004 r. w sprawie metody wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców, Dz. Urz. KGP z 2005 r., Nr 1, poz. 1.

Zakres niekonstytucyjności przepisów o kontroli osobistej w świetle wyroku TK

Spostrzeżenia co do istniejących regulacji zgłaszane były sporadycznie w doktrynie¹⁴ i ostatecznie zostały częściowo objęte wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niekonstytucyjności regulacji prawnych kontroli osobistej¹⁵. Zarzuty Rzecznika odnosiły się do niewłaściwego, podustawowego umiejscowienia regulacji określających zasady i tryb przeprowadzenia kontroli osobistej oraz niedostatecznej kontroli tej czynności z uwagi na brak możliwości zaskarżenia jej do sądu. Wyrokiem z 14 grudnia 2017 roku TK uznał, że art. 15 ust. 1 pkt 5 u.o.P. w zakresie, w jakim uprawnia policjantów do dokonywania kontroli osobistej, nie określając granic tej kontroli, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, zaś art. 15 ust. 7 tej ustawy w zakresie, w jakim nie przewiduje sądowej kontroli zgodności z prawem dokonywania kontroli osobistej, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Skutkiem orzeczenia Trybunału była nowelizacja ustawy o Policji, którą zmodyfikowano art. 15, włączając do regulacji ustawowej nie tylko przesłanki podjęcia kontroli osobistej, ale także szczegółowe kwestie dotyczące czynności składających się na kontrolę osobistą, obowiązki funkcjonariusza oraz uprawnienia osoby kontrolowanej. W znacznej części zabieg ten polegał na przeniesieniu treści przepisów dotychczasowego rozporządzenia na poziom materii ustawowej, przy czym dokonano jednak pewnych zmian, które – wyprzedzając nieco dalsze wnioski – spowodowały jeszcze większe zatarcie różnic między kontrolą osobistą a przeszukaniem osoby. Wykraczając poza orzeczenie TK, ustawodawca zdecydował się także na wprowadzenie do ustawy o Policji nowej czynności nazwanej „sprawdzeniem prewencyjnym”, określając jej przesłanki i tryb przeprowadzenia. W świetle obecnie obowiązujących przepisów można więc wyróżnić trzy uprawnienia Policji umożliwiające dokonanie czynności polegających na „przeszukiwaniu” osoby – przeszukanie, kontrolę osobistą oraz sprawdzenie prewencyjne. Wprowadzenie odrębnych regulacji uznać należy za dobry zabieg ustawodawcy, który dawał nadzieję na uporządkowanie materii w tym zakresie. Należy jednak dokonać szczegółowej analizy, która po-

¹⁴ J. Karaźniewicz, *Przeszukanie...*, s. 275–287; D. Szumiło-Kulczycka, *Kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagaży, przeszukanie (przyczynę do kwestii racjonalności legislacji)*, „Państwo i Prawo” 2012, nr 3, s. 34–44; A. Kaznowski, *Karnoprocesowe aspekty przeszukania osoby w polskiej procedurze karnej*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2008, nr 3, s. 63–73; L. Skoczyński, *Przeszukanie – ewolucja instytucji*, [w:] *Problemy ewolucji prawa karnego*, (red.) T. Bojarski, Lublin 1990, s. 136; Z. Młynarczyk, *Przeszukanie i odebranie przedmiotów w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 4, s. 97–107; K. Eichstaedt, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) D. Świecki, Warszawa 2018, s. 826–827.

¹⁵ Wniosek z 29 sierpnia 2014 r., II.519.344.2014.ST.

zwoli odpowiedzieć na pytanie, czy rzeczywiście obecne regulacje wyznaczają wyraźne granice pomiędzy tymi trzema czynnościami. Jako główne elementy konstrukcyjne, determinujące istotę i charakter prawny tych uprawnień, przyjęto: przesłanki i cel czynności, zakres uprawnień, środki ochrony przysługujące osobie poddanej czynności oraz kontrolę nad jej dokonaniem.

Przesłanki i cel czynności

Z uwagi na fakt, że wszystkie trzy czynności wkraczają w sferę praw i wolności jednostki, właściwym miejscem regulacji ich przesłanek i celu powinna być ustawa. Po nowelizacji ustawy o Policji stan ten został osiągnięty. Należy przy tym zauważyć, że przeszukanie osoby unormowane zostało w art. 219 i n. Kodeksu postępowania karnego (dalej: k.p.k.) i art. 44 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (dalej k.p.w.), natomiast kontrola osobista oraz sprawdzenie prewencyjne – w ustawie o Policji (art. 15 ust. 1 pkt. 5 i pkt. 9 oraz art. 15d i 15g). Wyraża to, a przynajmniej powinno, zamysł ustawodawcy podkreślenia odmiennego charakteru przeszukania jako czynności procesowej, powiązanej z realizacją celów postępowania karnego lub wykroczeniowego. Analiza przesłanek czynności nie do końca potwierdza realizację takiej intencji.

Przeszukanie jest czynnością procesową, która dokonywana jest w toku postępowania karnego¹⁶. Dopuszczalna jest więc tylko w sytuacji, w której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa (art. 303 k.p.k.)¹⁷. Cel tej czynności został wyraźnie sprecyzowany w art. 219 k.p.k. jako znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym. Może być to broń i przedmioty, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia czynu; takie, które pochodzą z niego bezpośrednio lub pośrednio; zachowały na sobie jego ślady; mogą służyć jako środek dowodowy do wykrycia sprawcy lub ustalenia przyczyn okoliczności popełnienia czynu albo których posiadanie bez zezwolenia jest zabronione¹⁸. Przesłanką materialną przeszukania osoby jest istnienie uzasadnionych podstaw do przypuszczenia, że rzeczy stanowiące cel przeszukania znajdują się przy danej osobie. Wskazane przesłanki przeszukania osoby nie pozostawiają więc wątpliwości co do procesowego charakteru tej czynności oraz jej celu w sposób

¹⁶ Dla większej przejrzystości rozważań, przeszukanie jako czynność procesowa zostanie poddane analizie na podstawie przepisów k.p.k., z zastrzeżeniem jednak, że czynność ta przewidziana jest także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

¹⁷ Por. C. Kulesza, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) K. Dudka, Warszawa 2018, s. 461.

¹⁸ Por. § 159 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1206 z późn. zm.

nierozzerwalnie połączonego z realizacją zadań postępowania karnego, w szczególności poprzez poszukiwanie i zabezpieczenie dowodów popełnionego przestępstwa.

Kontrola osobista jest z kolei czynnością uregulowaną poza k.p.k, a także poza k.p.w. Przesłanki jej przeprowadzenia zostały określone w art. 15 ust. 1 pkt. 1 u.o.P. Treść tego przepisu wskazuje, że kontrola jest podejmowana:

- a) w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub
- b) w celu znalezienia:
 - broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub
 - przedmiotów, których posiadanie jest zabronione, lub mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań Policji określonych w ustawie o Policji¹⁹ oraz w przepisach innych ustaw lub
 - przedmiotów podlegających przypadkowi w przypadku uzasadnionego przypuszczenia posiadania przez osobę broni lub takich przedmiotów lub uzasadnionego przypuszczenia ich użycia do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary.

Taka konstrukcja przepisu wskazuje, że kontrola osobista, mimo że nie jest czynnością objętą uprawnieniami organów prowadzących postępowanie karne (lub wykroczeniowe) i nie została powiązana z zadaniami prowadzonego procesu, w części przypadków dokonywana jest w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełniania czynu zabronionego (a więc przestępstwa lub wykroczenia) i stanowi realizację zadań Policji w zakresie wykrywania i ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń. W tej części przesłanki kontroli osobistej pokrywają się więc z przesłankami przeszukania osoby i wkraczają w płaszczyznę procesowych uprawnień, zastrzeżonych dla organów prowadzących postępowanie zmierzające do wykrycia i pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa/wykroczenia.

Porównując przesłanki obu czynności, warto także zauważyć, że przepisy kodeksowe wyraźnie formułują przesłankę wiążącą osobę poddawaną przeszukaniu z uzasadnionym przypuszczeniem posiadania określonych przedmiotów, podczas gdy w odniesieniu do kontroli osobistej taki warunek nie został wysłowiony w treści przepisu, co uznać należy na niepożądaną lukę w przepisie. Obie czynności nie są natomiast ograniczone w zakresie podmiotów, które mogą być im poddane. Zarówno przeszukanie, jak i kontrola osobista mogą

¹⁹ Przepis wskazuje tu następujące zadania: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, prowadzenie działań kontrterrorystycznych, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów, kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych, współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej.

być podjęte nie tylko w stosunku do osoby podejrzanej o popełnienie czynu zabronionego, ale w stosunku do każdej osoby, o ile istnieje przypuszczenie posiadania przez nią określonych przedmiotów.

Przesłanki trzeciej z analizowanych czynności – sprawdzenia prewencyjnego – są natomiast całkowicie oderwane od podejrzenia popełnienia jakiegokolwiek czynu zabronionego. Wskazują one wyraźnie na profilaktyczny charakter podejmowanych działań. Zgodnie z treścią art. 15 ust. 1 pkt 9 u.o.P. sprawdzenie może być dokonywane w dwóch grupach sytuacji. Po pierwsze, jego celem może być: zapewnienie ochrony przed bezprawnymi zamachami na życie lub zdrowie osób lub mienie lub zapewnienie ochrony przed nieuprawnionymi działaniami skutkującymi zagrożeniem życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa i porządku publicznego lub zapobieganie zdarzeniom o charakterze terrorystycznym. Sprawdzenie prewencyjne w takim celu może być dokonywane wobec osób w związku z ich dostępem na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń. Druga grupa sytuacji, w których ustawodawca dopuścił sprawdzenie prewencyjne, związana jest z realizacją zadań Policji w zakresie doprowadzania osób (do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca określonego przepisami prawa lub wskazanego przez uprawniony organ, na polecenie lub zarządzenie którego dokonuje się doprowadzenia), zatrzymywania osób i ich przyjmowania do właściwych miejsc izolacji, a także przemieszczania (konwojowania) osób przez Policję, na polecenie sądu lub prokuratora w związku z wykonywaniem czynności procesowych lub innych czynności określonych przez sąd lub prokuratora. Celem sprawdzenia jest wówczas znalezienie i odebranie przedmiotów, których użycie ze względu na ich właściwości może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa przeprowadzonych czynności. Na tle przesłanek i celu przeszukania osoby oraz kontroli osobistej sprawdzenie prewencyjne wyraźnie różnicuje swoje zastosowanie, odnosząc je do celów prewencyjnych i zadań nie związanych z podejrzeniem popełnienia czynu zabronionego i realizacją zadań postępowania karnego czy wykroczeniowego.

Analizę celu i przesłanek trzech wskazanych czynności procesowych można podsumować stwierdzeniem, że o ile specyfika przeszukania osoby oraz sprawdzenia prewencyjnego została wyraźnie zarysowana poprzez powiązanie (albo oderwanie) od podejrzenia popełnienia czynu zabronionego, to kontrola osobista jest czynnością niejednorodną, obejmującą w części sytuacje uzasadniające podjęcie procesowej czynności przeszukania, w części zaś realizującą zapobiegawcze cele charakterystyczne dla sprawdzenia prewencyjnego. Wprowadzone zmiany regulacji prawnych nie doprowadziły więc w tej płaszczyźnie do uporządkowania materii normatywnej i nie wprowadziły wyraźnych granic pomiędzy omawianymi trzema uprawnieniami Policji.

Zakres czynności

Przeszukanie osoby jest czynnością złożoną, bowiem może obejmować przeszukanie osoby (jej ciała), jej odzieży oraz podręcznych przedmiotów. Nie ulega wątpliwości, że przeszukanie polega na dokładnym sprawdzeniu osoby, elementów odzieży (w tym także obuwia), z uwzględnieniem dokładnego sprawdzenia szwów, mankietów, obcasów, grubszych, wielowarstwowych części odzieży, a także podręcznych przedmiotów (np. torebki). W zakresie przeszukania samej osoby czynność ta obejmuje dokładne sprawdzenie wszystkich obszarów ciała (przy zwróceniu szczególnej uwagi także na włosy, brodę, opatrunki czy bandażę) i uwzględnieniu także sprawdzenia zakamarków i otworów ciała. Dozwolone jest w związku z tym zdjęcie odzieży łącznie z bielizną, a więc rozebranie osoby do naga. Niektórzy przedstawiciele doktryny dopuszczają także zastosowanie środków przeczyszczających oraz wywołujących wymioty, a także przeprowadzenie badań ultrasonograficznych czy radiologicznych²⁰. W świetle opinii przeciwnych takie czynności powinny stanowić element innej czynności dowodowej, jaką są oględziny²¹. Niezależnie od przyjętego stanowiska²², już samo dozwolenie sprawdzenia jam ciała świadczy o bardzo dużej ingerencji w prywatność jednostki i jej nietykalność osobistą. Tak duży stopień dolegliwości związany jest niewątpliwie z istnieniem uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa i potrzebą poszukiwania dowodów niezbędnych w prowadzonym postępowaniu karnym.

Z zamieszczenia regulacji kontroli osobistej i sprawdzenia prewencyjnego poza k.p.k. można by wnioskować o niższym poziomie wkroczenia w sferę chronionych konstytucyjnie wolności jednostki w wypadku tych czynności. Teza ta nie znajduje jednak potwierdzenia w treści przepisów dotyczących kontroli osobistej. Art. 15d u.o.P. wskazuje co prawda w początkowej części, że czynność ta polega na sprawdzeniu zawartości odzieży, obuwia osoby i przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, bez odsłaniania przykrytej odzieżą powierzchni ciała, a także zawartości podręcznego bagażu oraz innych przedmiotów, które posiada przy sobie osoba kontrolowana. Ten fragment dawałby więc podstawę do wniosku o mniejszym zakresie ingerencji kontroli osobistej

²⁰ Por. np. F. Prusak, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 1999, s. 680; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 834; B. Myrna, *Standard ochrony prawa do wolności i osobistego bezpieczeństwa przy zajęciu rzeczy oraz przeszukania osób lub pomieszczeń w praktyce prokuratorskiej z polskiej perspektywy*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, (red.) L. Bogunia, Wrocław 2008, s. 125.

²¹ Zob. np. M. Nawacki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) D. Drajewicz, Warszawa 2020, Legalis; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014, Lex/el.; J. Grochowski, *Definicja i elementy składowe instytucji przeszukania w procesie karnym*, „Problemy Prawa Karnego” 1990, nr 16, s. 97; R.A. Stefański, S. Zabłocki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2018, Lex.

²² O aspektach prawnych i kryminalistycznych szerzej: Z. Uniszewski, *Przeszukanie. Problematyka kryminalistyczna*, Warszawa 2000, s. 238–249.

w porównaniu z przeszukaniem osoby. Ustawodawca rozszerza jednak uprawnienia funkcjonariuszy poprzez wskazanie, że kontrola może także polegać na sprawdzeniu zawartości odzieży, obuwia i przedmiotów z odsłonięciem przykrytych odzieżą powierzchni ciała, a także jamy ustnej, nosa, uszu oraz włosów, a nawet miejsc intymnych osoby kontrolowanej. Tak określony zakres kontroli osobistej pokrywa się więc z zakresem czynności objętych przeszukaniem. Faktu tego nie zmienia ograniczenie „poszerzonej ingerencji” do sytuacji niezbędnych czy szczególnie uzasadnionych – o tym w dalszej części niniejszego opracowania.

Odmienne ustawodawca wyznaczył natomiast granice sprawdzenia prewencyjnego, które polega na sprawdzeniu osoby, zawartości jej odzieży oraz przedmiotów znajdujących się na jej ciele lub przez nią posiadanych. Sprawdzenie to co do zasady dokonywane jest manualnie, choć w zależności od okoliczności, a przede wszystkim celu takiej czynności, dopuszczalne jest także wykorzystanie środków technicznych niezbędnych do wykrywania materiałów i urządzeń niebezpiecznych lub których posiadanie jest zabronione, a także sprawdzenie biochemiczne lub z wykorzystaniem psa służbowego. Mimo że ujęcie zakresu tych czynności nie jest tak precyzyjne pod względem językowo-stylistycznym jak w przypadku kontroli osobistej, to wydaje się oczywiste, że sprawdzenie prewencyjne ma charakter powierzchownego sprawdzenia osoby i nie dopuszcza rozebrania osoby, a tym bardziej sprawdzenia jam ciała, w tym miejsc intymnych. Tylko w odniesieniu do osób pozbawionych wolności przed ich sprawdzeniem (osoby konwojowane, zatrzymywane, osadzone) można także zdjąć odzież i obuwie, sprawdzić je oraz dokonać oględzin ciała tych osób. W wypadku sprawdzenia prewencyjnego zakres dozwolonej ingerencji został więc skorelowany z celem i pozaprocesowym charakterem tej czynności. Odebranie sprawdzenia od podejrzenia popełnienia przestępstwa w sposób racjonalny i uzasadniony rzutuje na niedopuszczalność podejmowania czynności o znacznym stopniu wkroczenia w prawa i wolności człowieka.

Podsumowując więc rozważania dotyczące zakresu czynności objętych omawianymi uprawnieniami, ponownie należy podkreślić, że w przypadku przeszukania osoby i sprawdzenia prewencyjnego ustawodawca dostosował zakres dopuszczalnej ingerencji do charakteru tych czynności i realizowanych przez nie celów. W stosunku do kontroli osobistej trudno wskazać różnice pomiędzy tą czynnością a przeszukaniem osoby, co powoduje brak wyraźnego (wymaganego z punktu widzenia konstytucyjnego) wyznaczenia granic różnicujących poszczególne czynności. Wydaje się, że przyjęcie takiego rozwiązania stanowi konsekwencję pierwszego ze wskazanych błędów ustawodawcy, a mianowicie braku wyraźnego rozdzielenia przesłanek przeszukania osoby i kontroli osobistej.

Środki ochrony przysługujące osobie poddanej czynności

Każda ingerencja w prawa i wolności jednostki wymaga zapewnienia jej wystarczających i skutecznych środków umożliwiających ochronę jej interesów przed nadmiernym i nieuzasadnionym działaniem organów państwa. Powinny być one dostosowane do charakteru i zakresu czynności oraz płaszczyzny, na której realizowane są zadania, w ramach których poszczególne czynności są dokonywane.

Art. 227 k.p.k. wskazuje zasady, których przestrzeganie ma chronić jednostkę w związku z dokonywaniem jej przeszukania. Czynność ta może być przeprowadzona jedynie zgodnie z jej celem, z zachowaniem umiaru oraz w granicach niezbędnych dla osiągnięcia celu, przy zachowaniu należytej staranności, w poszanowaniu prywatności i godności osoby i bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości²³. Przeszukanie osoby, z uwagi na potrzebę poszanowania jej intymności, należy dokonywać w miarę możliwości za pośrednictwem osoby tej samej płci. Ponadto przed rozpoczęciem czynności należy wezwać osobę do wydania poszukiwanych przedmiotów i w razie spełnienia polecenia – odstąpić od przeszukania. Ustawa zapewnia także osobie przeszukiwanej prawo wskazania osoby trzeciej, która jako tzw. świadek przybrany może być obecna przy przeszukaniu, o ile nie uniemożliwi albo nie utrudni to w istotny sposób czynności (art. 224 k.p.k.). Elementem systemu ochrony jednostki jest z pewnością także obowiązkowe udokumentowanie przeszukania w protokole oraz prawo poddania tej czynności wszechstronnej kontroli sądowej (zażalenie składane na podstawie art. 236 k.p.k.) i prokuratorskiej (zażalenie na podstawie art. 15 ust. 7 u.o.P.).

Przepisy ustawy o Policji w odniesieniu do kontroli osobistej przewidują podobne gwarancje. Nakazują, aby policjant dokonywał tej czynności w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby oraz w zakresie niezbędnym do zrealizowania celu kontroli. Znajduje to także odzwierciedlenie w szczegółowych zasadach odsłaniania przykrytych odzieżą części ciała, które może być dokonane tylko „w celu oraz w zakresie niezbędnym do odebrania broni lub przedmiotów”, gdy do ich odebrania nie jest wystarczające zastosowanie czynności „powierzchnowego sprawdzenia”. Ustawa przewiduje także, że w takich sytuacjach osoba kontrolowana powinna być częściowo ubrana, a policjant najpierw sprawdza część odzieży, a przed sprawdzeniem kolejnej części umożliwia osobie kontrolowanej włożenie odzieży już sprawdzonej. W odniesieniu do sprawdzenia miejsc intymnych ustawodawca zastrzega, że powinno być ono dokonywane „w szczególnie uzasadnionych przypadkach”. Czynność powinna być dokonywana przez policjanta tej samej płci, w miejscu

²³ W odniesieniu do dopuszczalności rozebrania osoby por. wyrok ETPC z 22 lutego 2007 r., 2293/03, Legalis.

niedostępnym dla osób postronnych, chyba że musi być ona podjęta niezwłocznie i z tego względu nie ma możliwości zabezpieczenia właściwej osoby kontrolującej lub miejsca przeprowadzenia czynności. Podobnie jak w przypadku przeszukania osoby, także osoba kontrolowana może wskazać do obecności przy czynności osobę trzecią, która dopuszczana jest do niej, jeśli nie uniemożliwi to albo nie utrudni przeprowadzenia czynności w istotny sposób. Kontrola osobista dokumentowana jest w protokole na żądanie osoby jej poddanej oraz gdy w toku kontroli znaleziono broń lub poszukiwane przedmioty. Nowela ustawy o Policji z 2018 roku wprowadziła prawo złożenia zażalenia do sądu, w którym osoba kontrolowana może domagać się zbadania zasadności, legalności i prawidłowości podjętej czynności. W odróżnieniu od regulacji kodeksowej, przepisy ustawy o Policji nie zobowiązują natomiast funkcjonariusza do wezwania osoby do dobrowolnego wydania rzeczy, niesłusznie pozostawiając decyzję co do wydania takiego polecenia funkcjonariuszowi.

Porównanie katalogu środków ochrony jednostki przysługujących osobie przeszukiwanej, jak i kontrolowanej prowadzi do wniosku, że w obu wypadkach ustawodawca przewidział podobny poziom. Część regulacji w odniesieniu do kontroli osobistej (zażalenie, protokół) została wprowadzona w odpowiedzi na wyrok TK i wynika ze wskazanego wyżej częściowego pokrywania się zakresów obu czynności. Dopuszczenie do dokonywania kontroli osobistej w tych samych wypadkach co przeszukania osoby (w związku z podejrzeniem popełnienia czynu zabronionego) wymaga zapewnienia porównywalnego poziomu ochrony jednostki. W odniesieniu natomiast do pozostałych wypadków kontroli osobistej, standard konstytucyjny nie jest aż tak wysoki.

Sprawdzenie prewencyjne jako czynność typowo pozaprocesowa o ograniczonym znacznie zakresie ingerencji organów nie wymaga z pewnością tak szerokiego wachlarza środków ochrony przyznanych osobie poddanej czynności. Przepisy wymagają, aby czynność ta była wykonywana w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby (art. 15 ust. 6 u.o.P.), a w przypadku rozszerzonego sprawdzenia (osób konwojowanych, osadzanych, zatrzymywanych) policjant powinien dokonywać czynności w warunkach zapewniających poszanowanie intymności osoby (art. 15g ust. 4). Podobnie jak w toku kontroli osobistej, należy umożliwić osobie pozostawienie części odzieży na jej ciele. Sprawdzenie prewencyjne nie wymaga sporządzenia protokołu, jest natomiast dokumentowane w dokumentacji służbowej, w szczególności w notatniku służbowym, notatce służbowej lub notatce urzędowej²⁴. Z uwagi na okoliczności i przyczyny podejmowania tej czynności, w części wypadków niedopuszczalne jest stosowanie środków przymusu, umożliwiających dokonanie sprawdzenia. Jeśli osoba odmawia poddaniu się czynności, można odmówić wstępu na teren

²⁴ §28 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 lutego 2020 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów, Dz.U. z 2020 r., poz. 192.

obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub na imprezę masową zabezpieczaną przez Policję, jak również uniemożliwić udział w zgromadzeniu (art. 15g ust. 9). Możliwość przymusowego egzekwowania poddania się sprawdzeniu dotyczy więc jedynie osób wcześniej pozbawionych wolności w wyniku realizacji zadań Policji w zakresie zatrzymywania, osadzania i konwojowania osób.

Kontrola podejmowanej czynności

Ostatnim, zasadniczym elementem porównania trzech omawianych uprawnień Policji, jest zakres kontroli podejmowanych czynności. Zagadnienie to należy rozpatrywać w dwóch płaszczyznach, po pierwsze – w odniesieniu do decyzji stanowiącej podstawę dokonywania czynności (kontrola jej zasadności *ex ante*) oraz kontroli *post factum*.

Przeszukanie osoby dokonywane jest przez prokuratora albo Policję. W przypadku Policji jednak zasadą jest konieczność uprzedniego uzyskania postanowienia sądu lub prokuratora. Jedynie w wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy postanowienie nie mogło zostać wydane przed podjęciem czynności, przeszukanie może być dokonane na podstawie nakazu kierownika jednostki Policji lub legitymacji służbowej policjanta, przy czym brak uprzedniego postanowienia wymaga niezwłocznego wystąpienia do sądu lub prokuratora o zatwierdzenie przeszukania (art. 220 § 1 i 3 k.p.k.). Funkcjonariusz Policji co do zasady nie jest więc uprawniony do podjęcia decyzji o potrzebie i zakresie przeszukania, a w wypadkach niecierpiących zwłoki decyzje te podlegają obligatoryjnej kontroli w toku procedury zatwierdzenia. Osoba przeszukiwana, jak również każda inna osoba, której prawa zostały naruszone w wyniku podjętej czynności, ma prawo złożenia zażalenia zarówno na postanowienie dotyczące przeszukania, jak i na inne czynności z nim związane. W stadium postępowania przygotowawczego zażalenie takie rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie.

Nieco inaczej kwestie te zostały uregulowane w odniesieniu do kontroli osobistej. Przede wszystkim należy podkreślić, że w odróżnieniu od przeszukania osoby, do podjęcia kontroli osobistej nie jest wymagane uprzednie wydanie postanowienia ani innej decyzji przez prokuratora lub sąd, co oznacza, że decyzję co do konieczności i zakresu przeprowadzenia tej czynności podejmuje samodzielnie funkcjonariusz Policji. W konsekwencji nie jest także wymagane zatwierdzenie dokonanej czynności. W wyniku wyroku TK zrównano natomiast zasady zaskarżania czynności, wprowadzając prawo osoby kontrolowanej do złożenia zażalenia do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania kontroli osobistej, w którym może ona domagać się zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jej dokonania. Jednocześnie

wyeliminowano natomiast istniejące dotychczas prawo osoby kontrolowanej do złożenia zażalenia na sposób dokonania czynności do właściwego miejscowo prokuratora, mimo, że prawo takie – niezależnie od zażalenia do sądu – nadal przysługuje osobie poddanej przeszukaniu.

W odniesieniu do sprawdzenia prewencyjnego ustawodawca wprowadził natomiast całkowitą samodzielność funkcjonariuszy Policji, bowiem do dokonania sprawdzenia nie jest wymagana uprzednia decyzja prokuratora czy sądu, ustawodawca nie przewidział także możliwości zaskarżenia tej czynności. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że katalog podmiotów, wobec których czynność ta jest podejmowana, a także sytuacje dozwolonego sprawdzenia wynikają wprost ze wskazanych przepisów ustawy o Policji, a także z właściwych regulaminów (np. regulamin imprezy masowej, regulamin pobytu w PDOZ, regulamin zgromadzenia).

Wnioski

Ingerencja Trybunału Konstytucyjnego doprowadziła do wprowadzenia odrębnych regulacji prawnych dotyczących trzech uprawnień Policji odnoszących się do przeszukania i czynności do niego podobnych. Dawało to nadzieję na uporządkowanie stanu normatywnego, który do tej pory nie pozwalał na ustalenie jasnych granic pomiędzy poszczególnymi czynnościami. Niestety, ustawodawca skoncentrował się przede wszystkim na wykonaniu wyroku TK w zakresie właściwego umiejscowienia przepisów, nie dokonując jednocześnie analizy wzajemnych relacji pomiędzy tymi czynnościami.

Z trzech analizowanych czynności, tylko w stosunku do dwóch można stwierdzić jasno określone kryteria, które pozwalają na wyraźne odróżnienie tych czynności i umiejscowienie uprawnień Policji w zupełnie innych obszarach realizowanych zadań. Przeszukanie osoby jako czynność procesowa, związana ze „ściganiem sprawców przestępstw i wykroczeń”, ściśle uzależniona jest od istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego. Uzasadnia to szeroki zakres dopuszczalnej ingerencji w prawa i wolności jednostki, przy zapewnieniu wysokiego poziomu środków jej ochrony. Na drugim biegunie zostało umiejscowione sprawdzenie prewencyjne, oderwane od popełnienia czynu zabronionego, realizujące zadania o charakterze zapobiegawczym i tym samym ograniczone w stopniu ingerowania w sferę praw osoby. Największe wątpliwości budzi natomiast kontrola osobista, która w części powieliła przesłanki przeszukania osoby i w sposób nieuzasadniony wkracza w płaszczyznę procesowych uprawnień organów prowadzących postępowanie karne/wykroczeniowe. W konsekwencji także zakres dozwolonych czynności podejmowanych w trakcie kontroli nie odbiega od tych, które dokonywane mogą być w trakcie przeszukania. Przedstawione w artykule analizy prowadzą więc do wniosku,

że kontrola osobista nadal pozostała czynnością o niejednorodnym charakterze, niespełniającą konstytucyjnych wymogów jasnego określenia granic ingerencji w prawa i wolności jednostki i wyraźnego rozgraniczenia jej od procesowej czynności przeszukania osoby.

Wykaz literatury

- Babieracki G., *Kontrola osobista*, WSPol, Słupsk 2010.
- Bajerski A., *Legitymowanie, kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagażu, sprawdzenie ładunku*, Szkoła Policji w Pile, Piła 2007.
- Cyma-Końska D., Wójcik R., *Kontrola osobista a przeszukanie osoby*, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2015.
- Czyżyk P., Karczmarczyk M., Kosiński J., *Zatrzymanie rzeczy, przeszukanie, sprawdzenie osoby, kontrola osobista – taktyka realizacji. Wybrane zagadnienia*, WSPol, Szczytno 2013.
- Eichstaedt K., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) D. Świecki, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Gądzik Z., [w:] Ł. Czebotar, Z. Gądzik, A. Łyżwa, A. Michalek, A. Świerczewska-Gąsiorowska, M. Tokarski, *Ustawa o Policji. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Grochowski J., *Definicja i elementy składowe instytucji przeszukania w procesie karnym*, „Problemy Prawa Karnego” 1990, nr 16.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 1999.
- Kamińska-Nawrot A., *Przeszukanie osoby i kontrola osobista – o zmianach wynikających z wykonania wyroku TK*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 44.
- Karaźniewicz J., [w:] *Ustawa o Policji. Komentarz*, (red.) K. Chałubińska-Jentkiewicz, J. Kurek, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Karaźniewicz J., *Przeszukanie i czynności zbliżone do przeszukania w teorii i praktyce organów ścigania*, [w:] *Węzłowe problemy procesu karnego*, (red.) P. Hofmański, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Kaznowski A., *Karnoprocesowe aspekty przeszukania osoby w polskiej procedurze karnej*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2008, nr 3.
- Kulesza C., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) K. Dudka, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Młynarczyk Z., *Przeszukanie i odebranie przedmiotów w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 4.
- Myrna B., *Standard ochrony prawa do wolności i osobistego bezpieczeństwa przy zajęciu rzeczy oraz przeszukania osób lub pomieszczeń w praktyce prokuratorskiej z polskiej perspektywy* [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, (red.) L. Bogunia, Wyd. UWr, Wrocław 2008.
- Nawacki M., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) D. Drajewicz, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Opalska-Kasprzak A., *Przeszukanie. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, Difin, Warszawa 2018.

- Prusak F., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1999.
- Skoczyński L., *Przeszukanie – ewolucja instytucji*, [w:] *Problemy ewolucji prawa karnego*, (red.) T. Bojarski, Lublin 1990.
- Stefański R.A., Zabłocki S., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, (red.) R.A. Stefański, S. Zabłocki, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Szumilo-Kulczycka D., *Kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagaży, przeszukiwanie (przyczynek do kwestii racjonalności legislacji)*, „Państwo i Prawo” 2012, nr 3.
- Taracha A., „*Kontrola osobista i przeglądanie zawartości bagażu*” (art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji) a ochrona konstytucyjnych praw człowieka, „Prawo w Działaniu” – Sprawy karne 2020, nr 41.
- Uniszewski Z., *Przeszukanie. Problematyka kryminalistyczna*, Neriton, Warszawa 2000.

Summary

Search of a person and acts similar to search of a person as the police powers

Key words: search of a person, personal control, preventive check, police powers, personal inviolability, criminal proceedings.

Searching a person is an act carried out in criminal proceedings. The legislator also provides for acts similar to search a person, which are non-trial powers and they are taken on the basis of the Police Act. It is especially personal control, which is one of the most important Police's administration and order-keeping powers. Personal control was the subject of a judgement of the Constitutional Tribunal, which led to significant changes in the Police Act. After the amendment to the regulations, there are three separate activities – a search of a person, a personal control and a new preventive check. The purpose of the article is to compare the indicated rights. The analyses include the premises and the purpose of taking activities, the scope of permitted activities and measures to protect a person against unlawful limitation of his rights and freedoms. The analyses made in the article allow for the assessment that, despite legislative changes, legal regulations are still not precise and do not allow to clearly define these activities. The most important objections are still raised to a personal control.